

PÄIVÄKOTI MENNINKÄINEN

VUOSISUUNNITELMA

toimikausi 2019-2020

Oikeudenmukaisuus

Turvallisuus

Suvaitsevaisuus

Luottamus tulevaisuuteen

Perustehtävä ja arvot

Kajaani luo asukkaille, yrityksille ja yhteisöille hyvinvointia, turvallisuutta, sujuvaa arkea sekä menestymisen edellytyksiä.

Arvojamme ovat oikeudenmukaisuus, suvaitsevaisuus, turvallisuus, luottamus tulevaisuuteen.

Arvot toimintatapoina

Edistämme hyvinvointia tekemällä päätöksiä oikeudenmukaisesti.

Toimimme avoimesti ja läpinäkyvästi.

Kunnioitamme ja edistämme yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Arvostamme yksilöllisyyttä ja koemme erilaisuuden voimavarana.

Suhtaudumme toisiimme ennakkoluulottomasti ja arvostaen.

Panostamme turvalliseen ja terveelliseen ympäristöön.

Haluamme tehdä jokaisesta päivästä turvallisen.

Tahdomme mahdollistaa sujuvan arjen.

Edistämme kaupungin elinvoimaa myös tulevaisuudessa.

Sisällys

KAJAANIN KAUPUNGIN TAVOITTEET- 4 kasvuteemaa	4
Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa.....	4
Resurssiviisautta luontokaupungissa	4
Tulevaisuus nuorissa	5
Osajista elinvoimaa	6
MONITAHOARVIOSTA NOUSSEET VAHVUUDET JA KEHITTÄMISKOHTEET	7
PEDAGOGISEN TOIMINNAN VIITEKEHYS	9
Varhaiskasvatuksen arvoperusta	10
TIIMISOPIMUS.....	12
Leikki	13
Ajattelu ja oppiminen (2.7)	15
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (2.7).....	16
Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (2.7).....	17
Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (2.7)	18
Osallistuminen ja vaikuttaminen (2.7)	20
Kielten rikas maailma (4.5).....	21
Ilmaisun monet muodot (4.5)	22
Minä ja meidän yhteisömme (4.5)	24
Tutkin ja toimin ympäristössäni (4.5).....	25
Kasvan, liikun ja kehityn (4.5).....	26
Eri kieli- ja kulttuuriryhmien varhaiskasvatuksen toteuttamista (4.7).....	28
Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen (7.1)	29

KAJAANIN KAUPUNGIN TAVOITTEET- 4 kasvuteemaa

Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa

- Tuotetaan laadukasta varhaiskasvatuspalvelua, johon lapset ja perheet ovat tyytyväisiä
- Painopistealueena on lasten osallisuus
- Huoltajien osallisuuden lisääminen
- Asiakastytyväisyyskyselyt tehdään säännöllisesti. Tulokset julkistetaan perheille ja niiden perusteella varhaiskasvatusta kehitetään jatkuvasti
- Yhteistyön lisääminen eri tahojen kanssa (mm. vanhempainoimikunnat, yhdistykset, kulttuuritoimijat, urheiluseurat, laitokset)

Näin toimimme:

Päiväkoti joustaa aukioloajoissa perheitten tarpeiden mukaisesti 6.30 – 17.30 välillä.

Henkilökunta osallistuu aktiivisesti koulutuksiin ja jakaa tietoa eteenpäin ja tallentaa materiaalia muiden luettavaksi koulutuskansioon.

Alan kirjallisuuden hyödyntäminen.

Perheliikuntatapahtumat 2 x vuodessa. Vanhempainilta syksyllä.

Hyödynnetään toiminnassa kaupungin ja muiden eri tahojen palveluita.

Resurssiviisautta luontokaupungissa

- Luonto on yksi varhaiskasvatuksen oppimisympäristö
- Varhaiskasvatuksen hankinnoissa huomioidaan vastuullisuus, kestävyys ja kierrättäminen
- Jätteitä lajitellaan varhaiskasvatuksessa päivittäin yhdessä lasten kanssa
- Varhaiskasvatuksen juhlissa suositaan aineettomia lahjoja ja ohjelmaa

Näin toimimme:

Retket metsään viikottain.

Opetellaan ottamaan yksi paperi käsien kuivaukseen. Käytetään säästeliäästi vettä.

Watts App yksi tiedotuskanavista. Paperitiedotteiden vähentäminen, oviilmoitukset ja suullinen tiedotus.

Lajittelua mahdollisuuksien mukaan.

Siivotaan päiväkodin ympäristöä.

Jätteiden lajittelua mahdollisuuksien mukaan.

Tulevaisuus nuorissa

- Varhaiskasvatuksessa jokainen lapsi ja perhe tulee yksilöllisesti huomioiduksi
- Varhaiskasvatuksessa lapsen tunne- ja vuorovaikutustaitoja vahvistetaan
- Lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi jokaisena varhaiskasvatuspäivänä
- Otamme opiskelijoita ja harjoittelijoita varhaiskasvatukseen ja panostamme heidän ohjaamiseen
- Lapsen vahvuudet huomioidaan varhaiskasvatuksessa ja ne ovat toiminnan perusta
- Perheiden hyvinvoinnin tukeminen

Näin toimimme:

Otetaan opiskelijoita ja koululaisia (TET) harjoitteluihin.

Tunnekortit, nallekortit, susikortit, Ipad, askelin ja pienin askelin –materiaali,

Joustava ryhmittely, jolloin jokainen yksilö huomataan.

Palvelutarjotin.

Osaajista elinvoimaa

- Sitoudumme ottamaan työharjoitteluun opiskelijoita, TET-harjoittelijoita ja maahanmuuttajia
- Rekrytointia tehdään näkyväksi, esimerkiksi yksiköiden some-kanavia hyödyntäen
- Varhaiskasvatuksessa järjestetään säännöllisesti ajantasaisia koulutuksia
- Henkilöstön osaamista hyödynnetään tehokkaasti
- Some-kanavia ja kotisivuja hyödynnetään varhaiskasvatuksen näkyvyyden lisäämisessä

Näin toimimme:

Päiväkodilla Facebook käytössä.

Ryhmillä sähköpostit.

Koulutuksiin osallistuminen aktiivisesti.

Huomataan ja hyödynnetään työntekijöiden vahvuudet.

MONITAHOARVIOSTA NOUSSEET VAHVUUDET JA KEHITTÄMISKOHTEET

Yksikkömme vahvuudet

Henkilökunta on tunnollista, työhönsitoutunutta ja sillä on oikea asenne.

Lapset viihtyvät ja jäävät hyvillä mielin hoitoon.

Vanhemmat ovat tyytyväisiä hoitoon.

Sijainti ja puitteet on hyvät.

Henkilökunta ryhmäytynyt hyvin. Yhteisiä tapaamisia myös työajan ulkopuolella.

Näin toimimme + tarkennus tiimiin:

Tiimipalaverit viikottain.

Koko päiväkodin henkilökuntapalaverit ja pedatiimi vuorottelevat joka toinen viikko.

Toimitaan aktiivisesti yhdessä positiivisen asenteen ylläpitämiseksi.

Yksikkömme kehittämiskohteet

Päivän tapahtumista kerrrotaan vanhemmille.

Vanhempien osallisuus päiväkodin toimintaan.

Lasten omaehtoinen liikunta.

Lasten pitkäkestoinen leikki.

Sisäinen tiedotus.

Ryhmien välinen yhteistyö.

Näin toimimme + tarkennus tiimiin:

Koko henkilökunta osaa kertoa oman ryhmän lasten päivästä vanhemmille.

Vanhempainillassa ja vasukeskusteluissa kannustettu vanhempien mahdollisuudesta osallistua sekä osallistetutu heitä toiveitten muodossa.

Oppimisympäristöä muunnellaan tarpeiden mukaan.

Palaverit ja sähköposti ryhmien puhelimiin päivittäin.

Talon tiedotusvihko kahvihuoneessa.

Watts App –ryhmät.

Muistetaan mahdollisuus hyödyntää toisten ryhmien leikkitiloja ja yhdistää eri ryhmien leikkejä.

PEDAGOGISEN TOIMINNAN VIITEKEHYS

Varhaiskasvatuksen arvoperusta

Lapsuuden itseisarvo
<p>Miten arvo näkyy toiminnassa:</p> <p>Positiivinen pedagogiikka toimintaperiaatteena.</p> <p>Psyykinen ja fyysinen turvallisuus.</p> <p>Hyväksytään lapset omanlaisinaan yksilöinä.</p> <p>Toiminnassa huomioidaan ikä ja kehitystaso.</p> <p>Oman elämän osallisuus.</p> <p>Aikuisen lempeät kädet, kiireettömät jalat ja ystävällinen puhe.</p>

Ihmisenä kasvaminen
<p>Miten arvo näkyy toiminnassa:</p> <p>Lupa kokea tunteita ja näyttää ne. Aikuisen sensitiivisyys ja vastaanottavuus.</p> <p>Vahvuuspuut käytössä.</p> <p>Toiminta tavoitteellista. Lapsen vasuissa vahvuudet ja lähikehityksen tavoitteet.</p> <p>Huomataan kauneus ympäristössä.</p> <p>Yhteiset säännöt.</p> <p>Kiusaamistilanteisiin puututaan heti. Opetellaan ratkomaan riitoja aikuisen tuella.</p> <p>Aikuisen esimerkki tärkeä.</p>

Lapsen oikeudet
<p>Miten arvo näkyy toiminnassa:</p> <p>Oikeus leikkiin ja leikkirauhaan.</p> <p>Jokainen lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi päivittäin.</p> <p>Oikeus tuntea kuuluvansa ryhmään.</p> <p>Valintojen tekemisen mahdollisuus.</p> <p>Kaikilla oikeus hyvään päivään.</p> <p>Kaikille lapsille tehdään vasu yhteistyössä huoltajien kanssa.</p>

--

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus
<p>Miten arvo näkyy toiminnassa:</p> <p>Taitoihin katsomatta kaikki tasa-arvoisia.</p> <p>Jokainen on yksilö ja erilainen oppija.</p> <p>Kaikilla oikeus/lupa kuulua ryhmään.</p> <p>Aikuisen malli.</p> <p>Sukupuolisensitiivisyys.</p> <p>Oppimisympäristön muokkaaminen lasten tarpeiden mukaan.</p>

Perheiden monimuotoisuus
<p>Miten arvo näkyy toiminnassa:</p> <p>Kunnioitetaan perheitä.</p> <p>Kaikkien perheiden kanssa tehdään yhteistyötä.</p> <p>Kannustetaan perheitä avoimuuteen. Toiveet huomioidaan.</p> <p>Vasussa sovitaan yhteinen sävel.</p> <p>Tulkkaus apuna.</p> <p>Vaihtoehtoisen toiminnan järjestäminen.</p> <p>Omankieliset tiedotteet.</p>

Terveellinen ja kestävä elämäntapa
<p>Miten arvo näkyy toiminnassa:</p> <p>Terveelliset ruokatottumukset. Pyritään maistelemaan kaikkea.</p> <p>Liikutaan paljon.</p> <p>Opetellaan säästämään vettä, käsipyyhepaperia...</p> <p>Huolehditaan hygieniasta ja levosta.</p> <p>Jätteen lajittelu mahdollisuuksien mukaan.</p>

TIIMISOPIMUS

TIIMIN NIMI:

TIIMIN JÄSENET:

TIIMIN VETÄJÄ:

MUUT VASTUUALUEET:

TIIMIN KÄYTÄNTEET, SOPIMUKSET JA YHTEISET PELISÄÄNNÖT:

Leikki

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<ul style="list-style-type: none">- Oppimisympäristöä muokataan lapsen ideoitten, mielenkiinnon ja leikin pohjalta.- Leikki- ja laulutaulut käytössä.- Lelujen kuvittaminen/lelut lasten nähtävillä/saatavilla- Lapsi voi muokata omaa leikkiään ja päättää leikkipaikan ja leikkikaverit.- Pitkäkestoisen leikin mahdollistaminen.- Leikin jälkeen siivoaminen- Aikuisen rooli rikastuttaa leikkiä ja olla aktiivisesti läsnä.- Havainnointi- Metsän ja lähiympäristön hyödyntäminen- Myös ulkona leikitään.
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	

Arviointisuunnitelma ja arviointi:	Kaverisuhteet, onko kaikilla kavereita. Lasten aktiivisuus (onko sivustaseuraajia) Tulevatko kaikki mielellään päiväkotiin. Pitkäkestoisen leikin määrä. Häiriökäyttäytymisen/ongelmatilanteiden määrä.
------------------------------------	---

Leikkiin kannustavassa toimintakulttuurissa tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Henkilöstö tunnistaa leikkiä rajoittavia tekijöitä ja kehittää leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä. Lapsilla ja henkilöstöllä on mahdollisuus kokea yhdessä tekemisen ja leikin iloa. Yhteisössä kannustetaan kaikkia kekseliäisyyteen, mielikuvituksen käyttöön, omaan ilmaisuun ja luovuuteen. Leikki saa näkyä ja kuulua. Lasten leikkialoitteille, kokeiluille ja elämyksille annetaan tilaa, aikaa ja leikkirauhaa. Leikkiville lapsille ja aikuisille mahdollistetaan keskittyminen leikkiin. (4.4)

Ajattelu ja oppiminen (2.7)

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon hankinta, jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua, jonka perustaa luodaan varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja.

Lasten ajattelu ja oppiminen kehittyvät monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten avulla. Ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee olla tilaa. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla yhdessä ideoitaan ja tutkia maailmaa. Lasten taitoja jäsentää, nimetä ja kuvata ympäristöä ja sen ilmiöitä tuetaan lasten iän ja kehityksen mukaisesti. Lapsia rohkaistaan kysymään ja kyseenalaistamaan. Heidän kanssaan iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia. Lapsia kannustetaan myös sinnikkyyteen ja olemaan lannistumatta epäonnistumisista sekä keksimään ratkaisuja eri tilanteissa. Heitä ohjataan suuntaamaan ja ylläpitämään tarkkaavaisuuttaan. Päivittäinen, riittävä fyysinen aktiivisuus tukee lasten ajattelua ja oppimista. Toiminnan pedagoginen dokumentointi (luku 4.2) sekä yhteinen pohdinta auttavat lapsia havaitsemaan oppimistaan ja tunnistamaan vahvuuksiaan. Tämä vahvistaa lasten uskoa omiin kykyihinsä.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen perusta on yhdessä tekeminen vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisen kanssa. Aikuisen on tärkeää olla läsnä lasten toiminnassa jatkuvasti, jolloin aikuinen voi osaltaan mahdollistaa lapsen ajattelun ja oppimisen kehittymisen.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Lapsi oppii, kun on oma motivaatio ja mielenkiinto asiaa kohtaan. -Lähikehityksen vyöhykkeellä toimiminen. -Muistetaan liikunnan merkitys oppimiselle. -Ipadien hyödyntäminen mm. tiedon haussa. -Pedagoginen dokumentointi -Havainnointi
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	<p>Dokumentoinnin määrä.</p> <p>Ipadien käyttö oppimitarkoituksessa.</p> <p>Toiminnot/tekemiset lasten ideoitten pohjalta.</p>

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (2.7)

Lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Tämä korostaa sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen sekä kulttuurisen osaamisen merkitystä. Osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita. Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille. Toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katso- mustaustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää oman ja muiden kulttuurin ja katsomuksellisen taustan ymmärtämistä ja kunnioittamista. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä heidän vuorovaikutus- ja ilmaisu- taitojaan.

Paikallisesti päätetyt asiat

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kuvitus kommunikoinnin apuna. - Tunnekasvatus, nalle- ja susikortit, Ipad, kirjallisuus - Pienin askelin/askeleittain - Arjen tilanteiden hyödyntäminen. - Hyvät tavat - Aikuinen mallina ja kuulolla, mitä lapsiporukassa tapahtuu. - Kaupungin tarjonnan hyödyntäminen
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	<p>Pienin askelin/askeleittain –tuokioiden määrä.</p> <p>Yhteiset laulukset ja juhlat.</p> <p>Kiusaamisen esiintyminen.</p> <p>Kulttuuritarjonta.</p>

--	--

Varhaiskasvatuksessa luodaan myönteisiä ihmissuhteita, harjoitellaan tunnetaitoja sekä erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista. Aikuinen tiedostaa oman roolinsa ja ammatillisuutensa vuorovaikutustaitojen mallintajana ja toimii sen mukaisesti. Jokainen lapsi ja aikuinen on arvokas ja häntä kohdellaan sen mukaisesti.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (2.7)

Itsestä huolehtimiseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät taidot ovat kaikille tärkeitä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen.

Lasten itsenäisyyden asteittaista lisääntymistä tuetaan. Lapsia autetaan ja heitä kannustetaan pyytämään apua sitä tarvittaessa. Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja kuten pukeutumista, ruokailua sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Lapsia ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä, ku-ten lähiluonnossa ja liikenteessä. Lasten kanssa käsitellään heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita kuten levon, ravinnon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Lapsia autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Lasten tunnetaidot vahvistuvat, kun heidän kanssaan opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita. Lapsia ohjataan myös kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Lapsille tarjotaan tekemisen ja osallistumisen mahdollisuuksia yhteisiin arjen työtehtäviin, esimerkiksi pöytien pyyhkimiseen, vaatteiden viikkaamiseen tai vastaaviin päivittäisiin tekemisiin. Lasten kanssa harjoitellaan tunnetaitoja lasten tarpeet ja kehitystaso huomioiden. Materiaalina voidaan käyttää mm. Pienin Askelin –opetusohjelmaa. Jokaisessa ryhmässä huolehditaan kehotunnekasvatuksesta ja turvataitojen opettelusta arjen eri tilanteissa. Aikuinen valvoo, ohjaa ja auttaa lapsia wc-käyntien yhteydessä. Lapsia ohjataan pesemään ja kuivaamaan kätensä jokaisen wc-käynnin jälkeen. Aikuinen huolehtii, että lapset pesevät kätensä tullessaan hoitopaikkaan, wc:ssä käynnin jälkeen, vaipanvaihdon jälkeen ja ennen ruokailuja.

Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:	<ul style="list-style-type: none"> -Lapset ottavat itse ruuan -Lapsia kannustetaan omatoimisuuteen perustoiminnoissa <li style="padding-left: 20px;">-> pilkotaan toiminnot pienempiin osiin -Kuvat ja liikennevalot apuna. -Iloitaan yhdessä onnistumisista.
---	---

	<p>-Työkasvatus. Lapset apulaisina esim. kattamisessa, ruokakärryjen kuljettamisessa ja roskien viemisessä</p> <p>-Aikuinen valvoo WC-toimintoja.</p> <p>-Käsien pesu ohjeitten mukaisesti.</p> <p>-Syli lähellä ja saatavilla.</p> <p>-Annetaan lapselle ”työkalut” tulla kuulluksi esim. kuvat.</p> <p>-Huomioidaan riittävä liikunta sisällä ja ulkona.</p>
Tavoitteiden tarkennus tiimiin:	
Arviointisuunnitelma ja arviointi:	<p>Ilo kasvaa liikkuen –ohjelma.</p> <p>Kirjataan lapsen toiveita/toteutus.</p> <p>Ryhmissä kuvat käytössä.</p>

Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (2.7)

Monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista tarvitaan lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen edistävät lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea näiden taitojen kehittymistä.

Monilukutaito on kulttuurisesti moninaisten viestien ja ympäröivän maailman ymmärtämisen sekä vuorovaikutuksen näkökulmasta keskeinen perustaito. Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Monilukutaidon perustana on laaja tekstikäsitys, jonka mukaan erilaiset tekstit voivat olla muun muassa kirjoitetussa, puhutussa, au-

diovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Siihen sisältyy erilaisia lukutaitoja kuten kuvanlukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito ja peruslukutaito. Monilukutaito liittyy kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin. Lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä. Lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa, ympäristöissä. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja.

Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä sekä tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. Digitaalista dokumentointia hyödynnetään leikeissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna tieto- ja viestintäteknologiaa edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä lukutaitoa. Henkilöstö ohjaa lapsia tieto- ja viestintäteknologian monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön.

Paikallisesti päätetyt asiat:

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näky:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lapsen mielenkiinnonkohteista etsitään tietoa monin eri tavoin, mikä kulloinkin on paras menetelmä. - Retkillä tutustutaan esim. liikennemerkkeihin ja logoihin. - Tableteilla esim. kuvataan, pelataan ja niistä etsitään tietoa. Tablettien käytön säännöt sovitaan. - Strukturoitu päiväjärjestys kuvina. - Dokumentointi
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	<p>Kuvitukset, onko niitä.</p> <p>Tablettien hyödyntämisen määrä.</p> <p>Dokumentoinnin määrä.</p> <p>Aikuisten taidot hyödyntää lapsia.</p>

--	--

Lasten kanssa huomioidaan, tutkitaan ja keskustellaan päivittäisessä toiminnassa ympärillä olevista erimuotoisista teksteistä, esim. liikennemerkkit, kuvat, numerot, logot, mainokset jne. On tärkeää tiedostaa, että media ja sen merkitys ovat lisääntyneet ihmisten arjessa ja mediakasvatuksella on tärkeä rooli lasten mediataitojen tukemisessa. Aikuisen on tärkeää olla läsnä ja tietoinen, mitä lapsi tekee tieto- ja viestintäteknisillä välineillä. Lapselle opetetaan että aina on tärkeää kertoa aikuiselle, jos hän näkee tai kuulee sellaista sisältöä, joka pelottaa, ahdistaa tai tekee lapselle pahan mielen.

Osallistuminen ja vaikuttaminen (2.7)

Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen luovat perustan demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Tämä edellyttää yksilöltä taitoa ja halua osallistua yhteisön toimintaan sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa. Varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan näitä demokratian toteutumisen keskeisiä periaatteita. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen.

Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Samalla lapset oppivat vuorovaikutustaitoja sekä yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Henkilöstö huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten käsitys itsestään kehittyy, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot muovautuvat.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Lapsi on aktiivinen ja vastuullinen toimija, jonka mielipiteet, toiveet ja tarpeet huomioidaan toiminnan suunnittelussa. Kaikilla lapsilla tulee olla mahdollisuus osallisuuteen ja vaikuttamiseen iästä, kehitystasosta ja taidoista riippumatta. On tärkeä huomioida, että osallisuus on kaikkien lasten, ei vain puhuvien, oikeus. Aikuisen on tärkeää huomioida ja varmistaa se, että kaikkien lasten mielipide tulee kuulluksi. Aikuinen on aktiivinen ja aloitteellinen vuorovaikutussuhteissa lapsen.

Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:	<ul style="list-style-type: none"> -Lapset saavat tehdä valintoja taitojensa mukaan. -Kuvat apuna. -Huomioidaan lapsen ilmeet ja eleet. -Tukiviittomat käytössä -Huomioidaan eri kommunikointitavat. -Sensitiivinen ja läsnäoleva aikuinen huomaa lasten aloitteet ja mielenkiinnon kohteet. -Joustava ryhmittely.
---	---

Tavoitteiden tarkennus tiimiin:	
Arviointisuunnitelma ja arviointi:	<p>Lasten ideoitten hyödyntämisen määrä.</p> <p>Kuvien/tukiviittomien käyttö.</p> <p>Vasut kaikilla.</p>

Kielten rikas maailma (4.5)

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Kielen kehityksen tukeminen kytkeytyy lapsen monilukutaidon kehittymiseen (luku 2.7). Lisäksi se on yhteydessä muun muassa lasten kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvään laaja-alaiseen osaamiseen. Kehittyvät kielelliset taidot avaavat lapsille uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen.

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Sen avulla lapsi ottaa haltuun erilaisia tilanteita ja asioita sekä toimii vuorovaikutuksessa muiden kanssa, ilmaisee itseään ja hankkii tietoa. Lasten kielellistä kehitystä tukee monipuolinen varhaiskasvatuksen kieliympäristö sekä yhteistyö huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksessa lapsille annetaan kannustavaa ja johdonmukaista palautetta heidän kielenkäyttö- ja vuorovaikutustaidoistaan.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Kieleen tutustuminen tapahtuu varhaiskasvatuksessa arjen kaikissa vuorovaikutustilanteissa työntekijöiden ja toisten lasten kanssa. Kielen oppimisen tukena käytetään mm. monipuolisesti kuvia ja tarvittaessa esimerkiksi tukiviittomia.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Kuvitettu päivästrukruuri kaikilla pienryhmillä. -Lapsella tarvittaessa yksilölliset kuvat. -Kuvitettu ympäristö -Asioiden ja tunteiden sanoittaminen. -Tukiviittomien käytön vahvistaminen ryhmän lapsien tarpeiden mukaan ja eri kommunikaatiotapoihin tutustuminen ja käyttöönotto tarpeen mukaan. -Sadut,lorut ja kirjat päivittäisessä käytössä. -Kielelliset pienryhmät (Halinalle,S2-ryhmä). -Eskareiden englannin kielen suihkuryhmä.
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	<p>Englannin suihkuryhmän kokoontuminen.</p> <p>Tukiviittomien käyttö.</p>

Ilmaisun monet muodot (4.5)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaavaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Ajattelun ja

oppimisen taidot kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja luovat merkityksiä erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Kyky kuvitella ja luoda mielikuvia on keskeistä myös lapsen eettisen ajattelun kehittymiselle. Kulttuuriperintöön, taiteeseen ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osaamista myös monilukutaidon sekä osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueilla.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen toiminnassa tarjotaan päivittäin lapsille omaehtoista tai ohjattua toimintaa ilmaisun parissa. Varhaiskasvatuksen toiminnassa on tilaa lapsista lähtöisin olevalle luovuudelle ja kekseliäisyydelle. Lasten kiinnostuksen kohteet ja ajan-kohtaiset aiheet huomioidaan työtapojen valinnassa. Varhaiskasvatuksen työntekijät keskustelevat lasten kanssa ja havainnoivat lasten toimintaa lapsilähtöisten ideoiden toteutumisen mahdollistamiseksi.

Varhaiskasvatuksen arjessa mahdollistetaan lapsille omaehtoinen kulttuurin tuottaminen sekä luodaan tilaisuuksia päästä esiintymään toisille lapsille ja aikuisille. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan esiintymisen erilaiset tavat ja toimintamallit, esimerkiksi esitys voi olla ennalta nauhoitettu, animaatio jne.

Lapsilla tulee olla tieto varhaiskasvatuksen tarjoamista mahdollisuuksista. Kaikkien välineiden ei tarvitse olla esillä, mutta lapsilla on oltava tieto esimerkiksi kuvien kautta siitä, mitä he voivat käyttää.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Lasten mielenkiinnon kohteiden huomioiminen ja niiden toteuttaminen suunnittelussa ja toiminnassa. -Lasten omat esitykset. -Asioiden käsittely draaman kautta. -Ipadin käyttö esitysten teossa. -Osallistutaan lapsille suunnattuihin kulttuuritapahtumiin mahdollisuuksien mukaan ja käydään museoissa yms.näyttelyissä. -Välineet lasten saatavilla.
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	<p>Esitysten määrä.</p> <p>Vierailut tapahtumissa.</p>

--	--

Minä ja meidän yhteisömme (4.5)

Lasten elinpiiri laajenee heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksen kodin ulkopuolella. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista. Toiminnassa voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, erilaisia mediasisältöjä sekä vierailijoita, vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia. Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alue tukee erityisesti lasten kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista (luku 2.7).

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen lapsiryhmien säännöt luodaan yhdessä lasten kanssa ja laitetaan lasten nähtäville kuvilla tai muutoin lapsille sopivalla tavalla havainnollistettuina. Säännöistä ja niiden perusteluista tulee aidosti keskustella lasten kanssa.

Kajaanin varhaiskasvatuksessa on laadittu katsomuskasvatukseen yhteiset ohjeet, jotka löytyvät Intrasta (Sivistys-> Varhaiskasvatus-> Ohjeet) ja pdf-lomakkeista.

Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:	<ul style="list-style-type: none"> -Ryhmien yhteiset säännöt tehdään lasten kanssa ja ne kuvitetaan. Säännöistä muistutetaan. -Kunnioitetaan kodin arvoja ja elämäntavomusta. -Järjestetään lapselle tarvittaessa vaihtoehtoista toimintaa. -Lasten mielenkiinnon kohteet otetaan huomioon toiminnassa. -Opetetaan ja autetaan lasta ottamaan vastuu omasta toiminnastaan ja perustellaan lapselle asioita.
---	--

Tavoitteiden tarkennus tiimiin:	
Arviointisuunnitelma ja arviointi:	Ryhmien säännöt ja noudattaminen.

Tutkin ja toimin ympäristössäni (4.5)

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Varhaiskasvatus tukee lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä sekä vahvistaa myön-teistä suhtautumista matematiikkaan. Varhaiskasvatukseen sisältyy myös ympäristökasvatusta ja teknologiakasvatusta. Oppimisympäristöihin liittyvät omakohtaiset havainnot, kokemukset ja elämykset auttavat lapsia ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita sekä kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Lasten kehittyvä taito nimetä asioita sekä käyttää erilaisia käsitteitä edistää monilukutaitoa.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen toiminnassa huomioidaan kestävän kehityksen näkökulma. Hankinnat tehdään harkiten ja suositaan välineitä, jotka ovat kestäviä ja tarvittaessa korjattavia. Askarteluissa hyödynnetään kierrätys- ja luonnonmateriaalia.

Lapsia ohjataan käyttämään vettä ja sähköä tuhlamista välttämällä. Lasten kanssa harjoitellaan ja opetellaan ruuan arvostamista. Yhdessä voidaan esimerkiksi seurata ruuan hävikkiä. Opetellaan ruuan annostelua: ”minkä verran jaksan syödä?”.

Merkkipäiviä juhlistettaessa suositaan aineettomia lahjoja. Varhaiskasvatuksessa erilaisissa juhlissa suositaan erilaisia leikkejä ja muuta toimintaa herkkujen sijaan.

Varhaiskasvatuksessa harjoitellaan lasten kanssa kierrättämistä päivittäisessä toiminnassa. Ryhmissä lajitellaan jätteet kierrätysastioihin yhdessä lasten kanssa.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Lapsi ottaa itse ruoan ja aikuisen kanssa arvioidaan ruoan määrää. -Opetetaan ja seurataan lasten vedenkäyttöä käsiä pestessä. -Mietitään materiaalien käyttöä ja suositaan kierrätys- ja luonnonmateriaaleja. -Lelujen ja pelien kierrätys ryhmien kesken. -Retket luontoon ja lähiympäristöön. -Käytetään lpadiä yhdessä lasten kanssa tiedonhankinnassa. -Opetellaan jätteidenlajittelua ja kierrätystä.
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	<p>Retket.</p> <p>Jätteiden lajittelu.</p>

Kasvan, liikun ja kehityn (4.5)

Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueeseen sisältyy liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tavoitteita. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Tämä oppimisen alue tukee erityisesti itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liittyvää laaja-alaista osaamista.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä lapsille tarjotaan ravintosuositusten mukaisia aterioita. Varhaiskasvatuksessa tarjottavien aterioiden myötä lapset tutustuvat suomalaiseen ja kainuulaiseen ruokakulttuuriin. Varhaiskasvatuksessa tarjottavien

aterioiden myötä lapset tutustuvat suomalaiseen ruokakulttuuriin, ruokailutapoihin ja erilaisiin ruokiin. Varhaiskasvatuksessa kannustetaan lapsia terveellisiin ruokailutottumuksiin. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan valtakunnalliset ravitsemussuosittukset.

Kajaanin LiikuntaVasu toimii lasten liikkumista ohjaavana suunnitelmana, joka löytyy Kajaanin kaupungin intrasta (Varhaiskasvatus-> lomakkeet -> liikunta) ja pdf-lomakkeista.

Kajaanin varhaiskasvatus on mukana valtakunnallisessa lasten liikkumis- ja hyvinvointiohjelmassa Ilo kasvaa liikkuen. Varhaiskasvatustyksiköt toteuttavat ohjelmaa omien kehittämiskohteidensa kautta ja Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksen mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa pyritään siihen, että lapsi liikkuu varhaiskasvatuspäivän aikana kaksi tuntia.

Kaikissa päiväkodeissa toimii nimetyt liikuntavastaavat, joiden tehtävänä on yhdessä muun varhaiskasvatustyksikön henkilöstön kanssa edistää ja koordinoita varhaiskasvatuksessa olevien lasten liikkumista.

Lasten motorista kehitystä havainnoidaan päiväkodeissa motorisen kehityksen havainnointilomakkeen avulla. Lasten motoriin liittyvä havainnointilomake täytetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelman yhteydessä vuosittain.

<p>Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Kannustetaan lapsia maistamaan ruokia. Aikuisen esimerkki tärkeä. Positiivinen palaute. -Viikottaiset liikuntatuokiot Nuokkarilla ja omissa tiloissa. -Ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen (kenttä, metsät, mäki, hiihtoladut) -Perheliikuntatapahtumat 2 x vuodessa. -Havainnointilomakkeen käyttö. -Ilo kasvaa liikkuen –projektin eka tavoite saavutettu -Aikuiset aktiivisena aloittamaan pihapelejä ulkoilun aikaan. Vetovuoro vuorotellen. -Pitkän käytävän hyödyntäminen.” Lattiaan liikkumisreittejä”
<p>Tavoitteiden tarkennus tiimiin:</p>	
<p>Arviointisuunnitelma ja arviointi:</p>	<ul style="list-style-type: none"> Jumppatilojen käyttö. Liikunnan havainnointilomake. Perheliikuntatapahtumat.

--	--

Eri kieli- ja kulttuuriryhmien varhaiskasvatuksen toteuttamista (4.7)

(täytetään tarvittaessa)

Varhaiskasvatuksen lähtökohtana on tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus. Osallistuminen varhaiskasvatukseen tukee eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten mahdollisuutta oppia suomea toisena kielenä luonnollisissa vuorovaikutustilanteissa, pienryhmätoiminnassa ja yksilöopetuksena. Varhaiskasvatuksessa hyödynnetään Kajaanin kaupungin varhaiskasvatuksen kotouttamisohjelmaan ja intraan koottuja maahanmuuttajatyössä käytössä olevia toimintamalleja ja materiaaleja.

Jokaisessa päiväkodissa on nimetty maahanmuuttajatyön yhteyshenkilö, joka huolehtii osaltaan yksikkönsä tiedottamisesta maahanmuuttajatyöhön liittyvissä asioissa. Yksikköjen yhteyshenkilöt perehdyttävät, ohjaavat ja neuvovat uutta henkilöstöä niissä ryhmissä, joissa on eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia. He ohjeistavat tulkkauksen tilaamisen ja toteuttamisen. Yhteyshenkilöt neuvovat mistä materiaalit ja tieto löytyvät. He osallistuvat yhteyshenkilötapaamisiin ja kehittävät sekä jakavat hyviä käytäntöjä.

Näin toimimme ja näin osallisuus näkyy:	<ul style="list-style-type: none"> -Vasut tulkkauksen avulla -S2/pienten kielireppu -Huomioidaan ja kunnioitetaan kunkin kulttuurin ominaispiirteitä.
Tavoitteiden tarkennus tiimiin:	

Arviointisuunnitelma ja arviointi:	Tulkkaukspalaverit S2/Pienten kielireppu.
------------------------------------	--

Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen (7.1)

Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä lasten kehityksen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lasten varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Pedagoginen dokumentointi mahdollistaa lasten ja huoltajien osallistumisen toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen. (4.2)

Paikallisesti päätetyt asiat:

Jokainen varhaiskasvatusyksikkö laatii varhaiskasvatussuunnitelmaan pohjautuvan vuosisuunnitelman toiminnalleen ja yksikkökohtaisesta vuosisuunnitelmasta tehdään tarkennuksia tiimin tasolle. Vuosisuunnitelmat ja niiden toteutuminen arvioidaan toimintakauden päätteeksi. Yksikkökohtainen vuosisuunnitelma julkaistaan päiväkodin nettisivuilla. Huoltajilla on oikeus nähdä yksikkökohtainen vuosisuunnitelma halutessaan myös päiväkodilla.

Jokaisessa tiimissä toteutetaan säännöllistä ja jatkuvaa itsearviointia. Arvioinnin ja kehittämisen tukena käytetään pedagogista dokumentointia. Tiimipalaverien aiheena on tärkeää olla tiimissä toteutettavan pedagogiikan arviointi ja kehittäminen

Arvioinnista nousevat kehittämisen tavoitteet ja suunnitelma sen toteuttamiseksi:	<ul style="list-style-type: none"> -Pedagoginen dokumentointi eri keinoin (videointi, havainnointivihko) ja dokumentoinnin purkaminen tiimeissä. -Haastavat kasvatustilanteet –kirjan pohjalta pedagogiikan kehittäminen. <ul style="list-style-type: none"> *Jokainen henkilökunnasta lukee kirjan, jonka jälkeen sovitaan kehittämiskohde. -Henkilöstön vasulauantait 2 x vuodessa, tvt-ilta, muut työllat. -Tiimipalaverit viikottain. -Pedatiimi joka toinen viikko.
---	---

Tavoitteiden tarkennus tiimiin:	
Toteutuneen suunnitelman arviointi:	Kirja/kehittämiskohde toteutumisen tilanne.